

Beleidsnota Archeologie Gemeente Landsmeer

Versie vastgesteld, februari 2011

Samenvatting

Aanleiding

Deze Beleidsnota Archeologie zet uiteen op welke wijze de gemeente Landsmeer, naar aanleiding van de herziening van de Monumentenwet 1988 die in september 2007 plaatsvond, verantwoordelijkheid neemt voor het eigen bodemarchief.

Wat moet?

Met de wetsherziening is het voor gemeenten verplicht bij bodemingrepen van enige omvang het behoud van archeologische waarden af te wegen tegen andere belangen. Door het opnemen van archeologie in de erfgoedverordening en in bestemmingsplannen worden de kosten van archeologisch onderzoek verhaald op de verstoorder van het bodemarchief. In het bestemmingsplan en de verordening wordt voorgeschreven welke verplichtingen de vergunningaanvrager heeft op het gebied van de archeologische monumentenzorg. Op grond van dit beleidsstuk zal een verordening worden vastgesteld.

Wat mag?

De gemeente Landsmeer wil binnen de kaders van de wet op een verantwoorde manier zorg dragen voor de archeologie binnen de gemeentegrenzen. In de Monumentenwet is bepaald dat bij projecten groter dan 100 m², rekening dient te worden gehouden met archeologie. Gemeenten mogen hiervan naar boven of beneden afwijken. De grens die voor een bepaald gebied wordt gekozen hangt af van de archeologische verwachtingswaarde van dat gebied.

Om deze verwachtingswaarden te bepalen is een inventarisatie van het gemeentelijk bodemarchief uitgevoerd. Daarbij is onderzocht welke archeologische resten reeds bekend zijn en welke verwacht worden. Op basis hiervan is de gemeente verdeeld in verschillende archeologiegebieden, elk met eigen 'spelregels', die bepalen bij welke planomvang en diepte rekening moet worden gehouden met archeologie.

De regimes zijn weergegeven op de Beleidskaart Archeologie, zodat voor een ieder duidelijk is aan welke archeologische voorwaarden moet worden voldaan bij ruimtelijke ontwikkelingen. De kaart wordt als apart document vastgesteld, waarin de regimes zijn weergegeven en die worden gekoppeld aan de waardering van gebieden.

Het archeologiebeleid wordt overgenomen in een nieuwe erfgoedverordening (dat is de bestaande monumentenverordening met een nieuw hoofdstuk voor archeologie). Zolang nog niet alle bestemmingsplannen zijn herzien, zorgt deze verordening ervoor dat de archeologie toch juridisch is gewaarborgd.

Waardering

De gemeente vindt de volgende archeologische elementen waardevol, omdat deze kenmerkend zijn voor de ontwikkeling van de gemeente.

- middeleeuwse veen- en huisterpen;
- historische kernen en kerkterreinen;

- de verschillende veenontginningsgebieden, met bijbehorende elementen zoals sloten, lintbebouwing en molens;
- het bewoningslint dat van noord naar zuid door de gemeente loopt.

De regimes zijn bepaald aan de hand van ervaringen die zijn opgedaan tijdens archeologisch onderzoek in vergelijkbare gebieden. Er is dus rekening gehouden met de typen grond binnen de gemeentegrenzen. Aan de hand van dit onderzoek zijn vijf categorieën van regimes vastgesteld waaruit verschillende verplichtingen voor aanvragers volgen.

Financiën

De kosten die de archeologische monumentenzorg voor de gemeente met zich meebrengt, zijn moeilijk te voorspellen. Kosten die gemaakt worden in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen op initiatief van de gemeente worden in principe opgenomen in de begroting van het betreffende project.

De kosten voor onderzoek zijn voor rekening van de verstoorder. Maar wanneer redelijkerwijs niet verlangd kan worden dat deze de kosten volledig draagt, springt de overheid bij.

De gemeente beschikt over de beleidsvrijheid zelf te bepalen wat voor de betreffende projectontwikkelaar een redelijke bijdrage is. In Nederland wordt vaak een percentage van 2-10 % van de bouwsom voor archeologie als redelijk beschouwd, de gemeente Landsmeer kiest voor 10% van de bouwsom. Als de kosten dat percentage overstijgen kan een ontwikkelaar bij de gemeente een bijdrage vragen. Als die kosten meer zijn € 2,50 maal het aantal inwoners van de gemeente, mag de gemeente een bijdrage aan het Rijk vragen.

Kwaliteitsborging

De gemeente Landsmeer waarborgt de kwaliteit van archeologisch onderzoek door gecertificeerde bedrijven in te huren en bij twijfel rapporten, offertes, en Programma's van Eisen (PvE's) te laten toetsen door een senior-archeoloog, ondanks het feit dat het toetsen geen wettelijke verplichting is.

Om de kwaliteitseisen conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie te waarborgen zal de gemeente eisen dat het PvE ter goedkeuring aan haar wordt voorgelegd voordat met het proefsleuvenonderzoek of de opgraving wordt begonnen.

Inhoudsopgave

Beleidsnota Archeologie	1
Gemeente Landsmeer	1
Samenvatting	3
Inhoudsopgave	5
1. Inleiding	7
1.1 Verdrag van Malta	7
1.2 Herziening Monumentenwet	7
2. Rol van de gemeente in het kader van de Archeologische monumentenzorg	9
2.2 Beleidskaart Archeologie	9
3. Archeologie in uitvoering	12
3.2 Toezicht en kwaliteitsborging	12
3.4 Selectiebesluit	14
3.6 Zorg voor waardevolle vindplaatsen	15
AMK-terreinen	15
4. Financiën	17
4.2 Het veroorzakersprincipe	17
Excessieve kosten van archeologisch onderzoek	18
Literatuur	20
Bijlagen	22
A Rijks- en provinciaal beleid en instrumenten voor cultuurhistorie	23
Rijksbeleid	23
Provinciaal archeologiebeleid	24
Rol van de Provincie bij de uitvoering van de Monumentenwet	24
Cultuurnota 2009-2012	25
Cultuurhistorische Waardenkaart	25
Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie	25
Beeldkwaliteitplan	25
B Ontstaansgeschiedenis gemeente Landsmeer	26
Archeologie	29
C Archeologieregimes	30
A. Molens (LM1 t/m LM13)	30
Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 50 m ² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.	31
B. Mogelijk kerkterrein	31
LM14	31
C. Historische dorpslinten	32
'Het Lint' LM125	32
(LM015A Landsmeer, LM016 Den IJp en LM017A Purmerland zijn in LM125 opgenomen)	

Voor de zone waar de historische kernen in liggen (bekend onder de bestemmingsplannaam Het Lint) geldt:.....32

Binnen het lint liggen reeds bekende vindplaatsen (LM130), daarvoor geldt:32

D. Veenontginningsgebieden.....33

E. Twintigste-eeuwse uitbreidingswijk van Landsmeer.....37

F. 't Twiske37

LM30 37

H. Huisterpen (LM34 t/m LM124).....38

[D Relevante adressen.....43](#)

Bezoekadressen.....43

Postadres.....43

InfoDesk.....43

1. Inleiding

De gemeente Landsmeer zet in voorliggende nota het gemeentelijk archeologiebeleid uiteen. Geformuleerd vanuit de overtuiging dat de lokale overheid het publieke belang van het kwetsbare en waardevolle archeologische erfgoed dient te behartigen. Dit beleid is een uitvloeisel van het in 1992 door Nederland mede ondertekende Verdrag van Malta, waarvan de uitgangspunten in september 2007 in de nationale wetgeving van kracht zijn geworden. Deze archeologienota wordt na vijf jaar geëvalueerd en zonodig aangepast.

1.1 Verdrag van Malta

De afgelopen decennia is het besef gegroeid dat als gevolg van de bodemversturende ingrepen het bodemarchief uitgeput kan raken. In Nederland is meer dan de helft van de archeologische resten vooral in de 20ste eeuw ongezien verloren gegaan. Een zorgvuldige omgang met het bodemarchief is daarom in het Europese Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, ook wel Conventie van Valletta of Verdrag van Malta genoemd, tot stand gekomen. Het voornaamste doel van dit verdrag is behoud van archeologische resten in de bodem. Waar behoud niet mogelijk blijkt, moet de informatie uit het bodemarchief vóór de vernietiging ervan worden gedocumenteerd door middel van archeologisch onderzoek. Een ander belangrijk punt van het Verdrag van Malta is het principe dat de veroorzaker (de initiatiefnemer) van bodemversturende activiteiten, de kosten van archeologisch onderzoek betaalt. Deze twee uitgangspunten kunnen volgens het verdrag het beste gestalte krijgen door de archeologische belangen tijdig en volwaardig in het ruimtelijke planproces op te nemen.

De uitgangspunten van het Verdrag van Malta zijn in de Nederlandse Monumentenwet en enkele andere wetten ten behoeve van de archeologische monumentenzorg in september 2007 van kracht geworden. De wijzigingswet die geleid heeft tot de herziening van de Monumentenwet, wordt aangehaald als Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMz). In de WAMz is het bestemmingsplan aangewezen als het meest geëigende instrument om het archeologisch erfgoed te beschermen en daarmee is de gemeente aangewezen als primair verantwoordelijk voor het behoud van het bodemarchief.

1.2 Herziening Monumentenwet

Omdat de Monumentenwet gemeenten beleidsruimte biedt, binnen de kaders van rijks- en provinciaal beleid, naar eigen behoefte beleidsmatig (en financieel) invulling te geven aan de archeologische monumentenzorg op gemeentelijk grondgebied, is het doel van deze nota het ontwikkelen en concretiseren van een eigen gemeentelijk archeologiebeleid.

De intentie van het archeologiebeleid van de gemeente is om op een werkbare en doelmatige manier zorg te dragen voor het bodemarchief. Daarom hanteert het gemeentebestuur in de beleidsnota en op de bijbehorende Beleidskaart Archeologie vrijstellingsgrenzen, die aangeven wanneer bodemingrepen zijn vrijgesteld van de archeologische onderzoeksplicht. Het uitgangspunt bij het bepalen van de vrijstellingsgrenzen is een maatschappelijk

aanvaardbare balans aan te brengen tussen de ruimtelijke ordening en het zorgvuldig beheer van het bodemarchief.

1.3 Verantwoordelijkheid gemeente

Op grond van de Monumentenwet *moeten* gemeenten sinds 2007 verantwoordelijkheid nemen voor het behoud van het eigen archeologisch erfgoed. Bij bodemingrepen van enige omvang weegt de gemeente het behoud van archeologische waarden af tegen andere maatschappelijke belangen.

Primair is het noodzakelijk om zowel bekende als nog niet of weinig bekende archeologische vindplaatsen een plaats te geven in het proces van ruimtelijke ordening. De uitgangspunten voor gemeentelijke beslissingen zijn daarom in deze nota, de bijbehorende Beleidskaart Archeologie en in de erfgoedverordening vastgelegd, wat zijn doorwerking zal vinden in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Daarmee voldoet de gemeente aan de voorwaarden die de wet stelt en zal voor alle betrokkenen inzichtelijk zijn wanneer en waar rekening dient te worden gehouden met het bodemarchief.

1.4 Opbouw van de nota

In hoofdstuk 2 staat beschreven hoe de gemeente Landsmeer omgaat met haar archeologische resten door het archeologiebeleid zoals verwoord in deze nota en op de beleidskaart op te nemen in een erfgoedverordening. In hoofdstuk 3 is het archeologische onderzoeksproces uiteen gezet, met de beslis- en overlegmomenten waarbij de gemeente als bevoegde overheid een belangrijke rol speelt. Tevens wordt naar voren gebracht hoe de monumentenzorg in de gemeentelijke praktijk vorm moet krijgen.

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op het principe dat de verstoorder van het bodemarchief de kosten van archeologisch onderzoek betaalt en hoe de gemeente de kosten van onderzoek verhaalt op derden. Daarnaast komen ook de kosten(posten) van de gemeente zelf op het gebied van de archeologische monumentenzorg aan de orde.

In de literatuur zijn de geraadpleegde bronnen opgesomd en de begrippenlijst geeft een verklaring van termen. Een overzicht van relevante partners is opgenomen in de adressenlijst.

In de bijlagen:

- Archeologie op nationaal en provinciaal niveau;
- De ontstaangeschiedenis van de gemeente Landsmeer. Deze beschrijving vormt belangrijke bouwstenen voor het gemeentelijk archeologiebeleid;
- De onderbouwing van de archeologieregimes;
- Relevante adressen;

2. Rol van de gemeente in het kader van de Archeologische monumentenzorg

2.1 Erfgoedverordening en bestemmingsplannen

Voor de overgangperiode waarin bestemmingsplannen nog niet herzien zijn en archeologie dus nog geen onderdeel vormt, worden bouwplannen getoetst aan een archeologieverordening (of erfgoed- of monumentenverordening met archeologie). Met een dergelijke verordening wordt archeologie direct voor het gehele gemeentelijke grondgebied juridisch geregeld.

Als de bestaande bestemmingsplannen vervangen worden, zal archeologie daarin worden opgenomen. In de toelichting zal worden ingegaan op het gemeentelijk archeologiebeleid en op de ten behoeve van het plan uitgevoerde inventarisatie van archeologische waarden binnen het bestemmingsplangebied.¹ Daarnaast wordt hier de onderbouwing gegeven voor de dubbelbestemming "archeologisch waardevol gebied" en wordt gewezen op de eventuele consequenties van het verlenen van een vergunning of ontheffing. De verschillende categorieën op de Beleidskaart Archeologie worden als dubbelbestemmingen opgenomen op de plankaarten van nieuwe bestemmingsplannen. De categorieën worden in de toelichting en de planregels beschreven.

2.2 Beleidskaart Archeologie

De Monumentenwet vraagt van gemeenten in de voorbereidingsfase van een nieuw bestemmingsplan inventariserend archeologisch onderzoek uit te voeren (artikel 38a, eerste lid). Een dergelijk onderzoek is in het kader van deze nota voor de gehele gemeente uitgevoerd. Op basis daarvan is een Beleidskaart Archeologie gemaakt, die de archeologische onderlegger vormt bij het opstellen van bestemmingsplannen.

Bij de totstandkoming van de Beleidskaart Archeologie is rekening gehouden met het feit dat niet voor iedere ruimtelijke ontwikkeling een archeologisch onderzoek verplicht kan worden gesteld. Het belasten van iedere kleine ruimtelijke ontwikkeling met archeologisch onderzoek zal vooral als last worden ervaren, wat ten koste zal gaan van het maatschappelijk draagvlak. De gemeente heeft daarom voor alle archeologiegebieden een specifieke ondergrens voor archeologisch onderzoek op de beleidskaart aangegeven, in het ene gebied moet al bij kleine plangebieden rekening worden gehouden met archeologie en in andere pas bij heel grote plangebieden.

Aangezien de Beleidskaart Archeologie hét basisinstrument vormt voor het gemeentelijk archeologiebeleid, zal de gemeente de nota en de kaart daarop actualiseren indien daartoe op grond van archeologisch onderzoek of wetswijzigingen aanleiding bestaat, maar in ieder geval ongeveer elke vijf jaar.

¹ Zie daarvoor bijlage C: "Archeologieregimes".

Gebieden waar geen archeologie (meer) wordt verwacht, worden niet op de bestemmingsplankaart aangeduid. Voor het overige gebied van het bestemmingsplan wordt de Beleidskaart Archeologie als onderlegger voor de plankaart gebruikt. Het kan zijn dat na de vijfjaarlijkse actualisering van het archeologiebeleid en de archeologiekartaal, gebieden door voortschrijdend inzicht (meestal door archeologisch onderzoek) als archeologievrij op de kaart en dus in de bestemmingsplannen worden opgenomen. Daarnaast worden archeologische voorschriften ten aanzien van de afgifte van omgevingsvergunningen in het bestemmingsplan opgenomen.

2.3 Waardering

De gemeente vindt de volgende archeologische elementen waardevol, omdat deze kenmerkend zijn voor de ontwikkeling van de gemeente.

- middeleeuwse veen- en huisterpen;
- historische kernen en kerkerreinen
- de verschillende veenontginningsgebieden, met bijbehorende elementen zoals sloten, lintbebouwing en molens
- het bewoningslint dat van noord naar zuid door de gemeente loopt.

De regimes zijn bepaald aan de hand van ervaringen die zijn opgedaan tijdens archeologisch onderzoek in vergelijkbare gebieden. Er is dus rekening gehouden met de typen grond binnen de gemeentegrenzen. Aan de hand van dit onderzoek zijn vijf categorieën van regimes vastgesteld waaruit verschillende verplichtingen voor aanvragers volgen.

De regimes die de gemeente heeft gekozen zijn:

Categorie	Rekening houden met archeologie:
Eerste	Bij alle grondroerende werkzaamheden
Tweede	Bij een te verstoren gebied met een totale oppervlakte groter dan 50 m ² èn dieper dan 35 cm beneden maaiveld
Derde	Bij een te verstoren gebied met een totale oppervlakte groter dan 500 m ² èn dieper dan 35 cm beneden maaiveld
Vierde	Bij een te verstoren gebied met een totale oppervlakte groter dan 2500 m ² èn dieper dan 35 cm beneden maaiveld
Vijfde	Bij een te verstoren gebied met een totale oppervlakte groter dan 10.000 m ² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld

Het regime van de eerste categorie geldt voor religieuze terreinen (zoals kerkerreinen met kerk (en kerkhof)). Bij alle niet-reguliere² grondroerende werkzaamheden moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van archeologische resten, ook bij grondroerende werkzaamheden tijdens restauratiewerk. Ook voor de middeleeuwse huisterpen van zeer hoge archeologische waarde geldt dit regime.

² Reguliere werkzaamheden zijn bijvoorbeeld het bijzetten van graven op het kerkhof.

Het regime van de tweede categorie is van toepassing op locaties waar op een klein oppervlak belangwekkende archeologische resten verwacht worden zoals molenplaatsen, een mogelijk kerkterrein aan de Oostkerkebreek en de historische kernen Landsmeer, Den Ijp en Purmerland en veenterpen van hoge archeologische waarde en van archeologische waarde.

Het regime van de derde categorie geldt voor gebieden met een middelhoge tot hoge archeologische verwachting, zoals enkele veenontginningsgebieden waar bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen zijn aangetroffen.

Het regime van de vierde categorie geldt bij een geringe archeologische verwachting, zoals de veenontginningsgebieden waar bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen nog niet zijn aangetroffen, maar wel kunnen voorkomen. Ook de twintigste-eeuwse uitbreidingswijk van Landsmeer heeft dit regime.

Voor het overige grondgebied van de gemeente geldt een regime van de vijfde categorie. Hier is sprake van een lage archeologische verwachting, zoals de veenontginningsgebieden waar geen middeleeuwse bewoningsresten worden verwacht.

NB. Het Twiske is archeologievrij, dat betekent dat in het gebied geen rekening hoeft te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische resten, omdat zij niet te verwachten zijn.

3. Archeologie in uitvoering

3.1 Archeologisch proces

In de Monumentenwet is bepaald dat archeologie wordt verankerd in de ruimtelijke ordening via bestemmingsplannen. Bouwplannen worden getoetst aan de bestemmingsplannen, of de archeologieverordening als archeologie nog niet in het bestemmingsplan is opgenomen. Vervolgens regelt de gemeente via omgevingsvergunningen de uitvoering van het archeologiebeleid.

Zo zal een vergunningaanvraag vergezeld moeten gaan met een onderzoeksrapport waarin de archeologische waarde van het terrein volgens het college voldoende is vastgesteld.

De aanvrager zal in dat geval archeologisch vooronderzoek (bureauonderzoek en eventueel inventariserend veldonderzoek) laten uitvoeren. Indien uit dat vooronderzoek blijkt dat er geen belangrijke archeologische resten aanwezig zijn of de kans op aanwezigheid klein is, dan kan de vergunning vanuit archeologisch oogpunt, zonder meer worden verleend.

Indien uit het vooronderzoek naar voren komt dat de bodem belangwekkende resten bevat, dan kan de gemeente de vergunning verlenen onder voorwaarde dat de aanvrager de archeologische resten laat opgraven of dat het plan zodanig wordt aangepast dat deze in de bodem behouden blijven. In iedere fase van het vooronderzoek kan de vergunning dus worden verleend, mits de archeologische waarde van het terrein in de betreffende fase voldoende is vastgesteld.

3.2 Toezicht en kwaliteitsborging

De kern van het geliberaliseerde archeologiebestel is dat het de initiatiefnemer van ruimtelijke ingrepen (zowel de gemeente als private opdrachtgevers) vrijstaat om voor de uitvoering van alle vormen van archeologisch onderzoek zelf een keuze te maken uit erkende aanbieders op de archeologische markt. De rijksoverheid is verantwoordelijk voor het toezicht op de uitvoering van de archeologische werkzaamheden die onder de opgravingsvergunning vallen. Dit toezicht is ondergebracht bij de afdeling archeologie van de Erfgoedinspectie.

Om de kwaliteit van het onderzoeks- en besluitvormingstraject in de archeologische monumentenzorg te waarborgen heeft de rijksoverheid samen met de beroepsgroep van archeologen het handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) in het leven geroepen. In dit handboek staan de kwaliteitseisen die betrekking hebben op de vorm, informatieplicht, verslaglegging en deskundigheid van de uitvoerders van archeologisch onderzoek. In de KNA worden niet zozeer inhoudelijke eisen gesteld, maar wordt omschreven welke handelingen ('processtappen') ten minste moeten worden uitgevoerd om van basiskwaliteit te kunnen spreken. De uitvoerder van archeologisch veldwerk is volgens het Besluit Archeologische Monumentenzorg verplicht zich te houden aan de KNA en dient gecertificeerd te zijn. De Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer houdt zich bezig met de kwaliteitseisen van archeologie.

3.3 Onderzoekstraject

Het archeologische onderzoekstraject bestaat uit de volgende stappen:

1. Archeologische risicoanalyse

Cultureel Erfgoed Noord-Holland doet een quick scan als eerste stap van het archeologisch onderzoek bij bodemingrepen. Deze snelle inventarisatie van de archeologische verwachting van een plangebied op perceelsniveau is niet gangbaar, maar vormt een belangrijke filter voor verder archeologisch onderzoek. Het is goedkoper (gratis) en sneller dan de volgende stap – het bureauonderzoek – dat wel gangbaar is. De aanvrager van een quick scan krijgt een formeel advies van een senior-archeoloog over de noodzaak van eventueel vervolgonderzoek. Dit instrument is juridisch niet verankerd. Bij twijfel zal een bureauonderzoek worden uitgevoerd.

2. Bureauonderzoek (ABO),

Op basis van het bureauonderzoek wordt de gespecificeerde archeologische verwachting voor het betreffende plangebied opgesteld en kan worden aangegeven in welke mate de (mogelijk) aanwezige waarden door de planrealisatie schade zullen leiden. Op grond daarvan wordt in het rapport een advies voor eventuele vervolgstappen geformuleerd: verder archeologisch onderzoek of geen verder archeologisch onderzoek.

3. Inventariserend Veldonderzoek (IVO)

- 3.a verkennend,
- 3b. karterend,
- 3c. waarderend onderzoek.

Het doel van inventariserend veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting, dat gebaseerd is op het bureauonderzoek. De verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek heeft tot doel kansarme zones uit te sluiten en kansrijke zones van het plangebied te selecteren voor de volgende fase.

Het doel van het karterend onderzoek is het toetsen van het opgestelde verwachtingsmodel, door de intactheid van de bodemopbouw vast te stellen en de eventueel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen te inventariseren.

Na het karterend onderzoek wordt een Programma van Eisen (PvE) opgesteld op basis waarvan het waarderend onderzoek moet worden uitgevoerd. Proefsleuvenonderzoek kan zowel voor waarderend onderzoek als voor karterend onderzoek worden gebruikt.

4. Opgravingen

4a. Na het inventariserend veldonderzoek wordt vervolgens een PvE opgesteld voor de laatste stap van het traject dat bestaat uit een opgraving. Het doel van opgraven is het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

4b. Een uitzondering is het archeologisch begeleiden van grondroeringen. Dit houdt in dat een archeoloog bij het bouwrijp maken, slopen of wat voor grondwerkzaamheden dan ook, eventueel aangetroffen archeologische resten documenteert. Het werk loopt daardoor geen

vertraging op. Voor een Archeologische Begeleiding (AB) vereist de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) ook een PvE.

Iedere onderzoeksstap resulteert (behalve de Programma's van Eisen) in een archeologisch rapport. Op grond van dat rapport beslist de gemeente of het onderzoekstraject al dan niet moet worden voortgezet. Indien mogelijk zal de gemeente beslissen dat verschillende stappen in één fase kunnen worden doorlopen en gerapporteerd of dat in voorkomende gevallen onderzoeksstappen kunnen worden overgeslagen. Het archeologisch onderzoekstraject vormt voor de gemeente dus tevens een besluitvormingstraject.

3.4 Selectiebesluit

Elk rapport van vooronderzoek (dus niet van een opgraving) wordt voorzien van een selectieadvies. In dat advies beargumenteert de archeologische uitvoerder waarom vervolgonderzoek wel of niet noodzakelijk is. Op basis van dat deskundige advies neemt de bevoegde overheid een zogenaamd selectiebesluit. In dat besluit wordt gemotiveerd aangegeven welke gevolgen de onderzoeksresultaten hebben voor zowel de aangetroffen vindplaats als het voorgenomen plan. Bij een selectiebesluit wordt door het gemeentebestuur in eerste instantie gestreefd naar behoud in de bodem van een behoudwaardige vindplaats. Eventueel noodzakelijke beheersmaatregelen voor het optimale behoud ervan worden bij dit streven in overweging genomen en zonodig in de planontwikkeling en -uitwerking meegenomen. Dat kan door bijvoorbeeld een bouwlocatie zodanig te situeren, dat de archeologische vindplaats niet wordt aangetast, of door zodanig te bouwen of aan te leggen, dat de archeologische overblijfselen zo ongeschonden mogelijk blijven. Indien behoud *in situ* naar het oordeel van de gemeente niet mogelijk is, zorgt zij ervoor dat het archeologisch vooronderzoek wordt voortgezet in de vorm van een opgraving (behoud *ex situ*). Het doel van opgraven is het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden. Een selectiebesluit kan echter ook negatief uitvallen, wat betekent dat de vindplaats naar het oordeel van de gemeente niet behoudwaardig is. Daarbij wordt besloten dat de aanwezige archeologische waarden ongedocumenteerd verloren mogen gaan.

3.5 Programma van Eisen

Een proefsleuvenonderzoek of opgraving behoort volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie te worden uitgevoerd op basis van een PvE. In het PvE legt de gemeente de voorwaarden en eisen ten aanzien van de inhoudelijke vraagstelling (*wat* er moet worden onderzocht) en de praktische uitvoering (*hoe* het moet worden onderzocht) vast. Een PvE is één jaar geldig en dient volgens de KNA opgesteld te worden door een daartoe bekwaam senior-archeoloog.

De KNA vereist dat het PvE wordt goedgekeurd door de bevoegde overheid, terwijl dat niet in de Monumentenwet staat. Om de kwaliteitseisen conform de KNA te waarborgen zal de gemeente eisen dat het PvE ter goedkeuring aan haar wordt voorgelegd voordat met het proefsleuvenonderzoek of de opgraving wordt begonnen.

De gemeente zal het PvE laten toetsen door een daartoe bekwaam en onafhankelijk senior-archeoloog. Hiermee wordt beoogt de kwaliteitseisen conform de KNA te waarborgen en

deskundig advies te garanderen. De goedkeuringsvereiste voor een PvE zal door de gemeente bij verordening worden vastgelegd.

3.6 Zorg voor waardevolle vindplaatsen

Archeologische monumenten

Provincies, het rijk en gemeenten kunnen terreinen of landschapselementen als archeologisch monument aanwijzen. De gemeente Landsmeer heeft nog geen archeologische monumenten. Door een vindplaats tot monument te verklaren is deze beschermd, alleen het huidige gebruik mag voortgezet worden.

Voor archeologische monumenten aangewezen door Rijk, Provincie of de gemeente, geldt dat bij de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan geen regeling hoeft te worden opgenomen die voorziet in de bescherming van deze monumenten. Deze bescherming is immers al geregeld door, respectievelijk, de Monumentenwet, de provinciale of de gemeentelijke monumentenverordening. Wel is het raadzaam om deze terreinen aan te geven op de bestemmingsplankaart.

AMK-terreinen

Vanaf 1994 zijn door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincies twaalf provinciale Archeologische Monumenten Kaarten (AMK's) vervaardigd, die samen een landelijk beeld geven. De AMK's geven per provincie een overzicht van alle bekende behoudswaardige archeologische terreinen. De kaart is bedoeld als een instrument voor het beheer en de bescherming van archeologische informatie die in de bodem bewaard is gebleven. Bij planologische beslissingen, zoals saneringen en aanleg van woonwijken, kan met behulp van de kaart rekening worden gehouden met archeologische waarden.

In de gemeente Landsmeer zijn op de AMK tientallen terreinen aangegeven die archeologisch van 'zeer hoge waarde', 'hoge waarde' of 'van waarde' zijn. Het zijn met name huisplaatsen en huisterpen (zie bijlage B Ontstaansgeschiedenis). Deze waarden zijn overgenomen op de Beleidskaart Archeologie van Landsmeer, waardoor de AMK vervalt.

Behoud en beheer van waardevolle vindplaatsen in de bodem

Archeologische monumenten verdienen bescherming. In de archeologie geldt het basisprincipe van behoud van archeologische waarden door omstandigheden te creëren die het (verdere) verval van die waardevolle vindplaatsen tegengaan. Afhankelijk van de situatie kan fysiek behoud door de gemeente onder meer worden gerealiseerd door een archeologisch waardevol terrein:

1. buiten ruimtelijke ontwikkelingen te houden;
2. aan te wijzen als archeologisch monument;
3. in te passen in de inrichting van het plangebied;
4. op archeologievriendelijke wijze te bebouwen;
5. met een grondlaag te bedekken;
6. of bij wijzigingen van het grondwaterpeil rekening te houden met het terrein.

In al deze gevallen kan het ook gaan om gedeelten van het terrein. In geval van de mogelijkheden 3 t/m 5 zal de gemeente zich door een deskundige archeoloog laten

adviseren om tot een weloverwogen besluitvorming te komen, zodat behoud *in situ* zoveel mogelijk is gegarandeerd.

Toevalsvondsten

Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een vondst doet waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs kan vermoeden dat het archeologisch van waarde is, heeft krachtens de Monumentenwet de plicht de betreffende vondst zo spoedig mogelijk te melden. Dat dient formeel bij de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten te gebeuren (Monumentenwet art. 53), maar het kan ook bij het Provinciaal depot in Wormer.

De melding van een toevalsvondst kan er in bijzondere gevallen toe leiden dat de rijksoverheid gelast de werken of werkzaamheden voor bepaalde of onbepaalde tijd geheel of gedeeltelijk stil te leggen ten behoeve van archeologisch onderzoek. De schade die hierdoor wordt veroorzaakt, wordt door het Rijk naar redelijkheid vergoed.

4. Financiën

In dit hoofdstuk wordt ter oriëntatie een indicatief overzicht gegeven van de kosten(posten) op het gebied van het gemeentelijk archeologiebeleid. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in projectgebonden kosten en meer algemene kosten. Verder komt aan de orde hoe de uiteenlopende kosten van het archeologisch onderzoek en het gemeentelijk beleid worden gefinancierd.

4.1 Kosten voor archeologie

De nieuwe archeologiewetgeving en de beleidsmatige vertaling ervan door de gemeente kan voor ruimtelijke planvorming en ingrepen grote financiële consequenties hebben. Niet alleen voor de gemeente zelf, maar ook voor grondeigenaren en -gebruikers, plannenmakers en initiatiefnemers van bodemingrepen. De kosten voor archeologisch onderzoek zal de gemeente in de risicoparagraaf opnemen. Kosten voor het actualiseren van het archeologiebeleid om de vijf jaar en het opnemen van archeologie in de erfgoedverordening wordt uit het reguliere budget bekostigd.

Binnen de gemeente zal één medewerker optreden als coördinator van en aanspreekpunt voor zaken met betrekking tot de archeologische monumentenzorg. Uitgegaan wordt van enkele tientallen uren per jaar. Wanneer gemeentelijke projecten tot archeologische maatregelen leiden, dient de uitvoering van benodigde archeologische werkzaamheden en begeleiding in publieke en private uitvoeringsprojecten binnen het project te worden georganiseerd. Voor zaken waarvoor de expertise van een (senior-) archeoloog is vereist, wordt extern advies ingewonnen en worden opdrachten daartoe aan erkende en bevoegde bedrijven en archeologen uitbesteed. In de begroting wordt hiervoor budget geraamd, uitgaande van één te begeleiden onderzoek per jaar.

4.2 Het veroorzakersprincipe

Een belangrijk uitgangspunt van de gewijzigde Monumentenwet 1988 is het beschermen van archeologische waarden in situ. Het belang van een archeologische opgraving en wetenschappelijk onderzoek is hieraan ondergeschikt. Waar mogelijk moet bij beoogde ruimtelijke ontwikkelingen worden gezocht naar alternatieve locaties of naar aanpassingen in het ontwerp. Dit vereist op gemeentelijk niveau een nauwe afstemming tussen de beleidsterreinen cultuur(historie), milieu en ruimtelijke ordening. Van initiatiefnemers tot ruimtelijke ontwikkelingen wordt verlangd dat zij in een tijdig stadium aangeven hoe met eventuele bodemverstorende ingrepen wordt omgegaan. Bij MER-plichtige projecten geldt een onderzoeksplicht.

Een tweede uitgangspunt is, dat de veroorzaker van een niet-vermijdbare verstoring van het archeologisch erfgoed procedureel en financieel verplicht is een opgraving te laten verrichten. Deze opgraving, die op wetenschappelijk verantwoorde wijze moet worden verricht, omvat ook het beschrijven van de resultaten en het deponeren van de vondsten in

een Depot voor Bodemvondsten. De kosten die hiermee gepaard gaan dienen te worden beschouwd als normaal ondernemersrisico en zullen niet op de (rijks)overheid afgewenteld kunnen worden (veroorzakersprincipe).

De financiële gevolgen kunnen onder omstandigheden echter onevenredig zijn. In dit (bijzondere) geval bestaat voor het bestuursorgaan dat de verplichting heeft opgelegd, aanleiding om de betrokkene financieel tegemoet te komen. Het kan echter ook voorkomen, dat de kosten van een opgraving niet alleen onevenredig zijn voor de initiatiefnemer, maar ook voor het bestuursorgaan dat de opgraving noodzakelijk heeft beoordeeld en als verplichting heeft opgelegd. In die situatie kan er aanleiding zijn voor het Rijk om lagere overheden financieel tegemoet te komen door het verstrekken van een specifieke uitkering.

Excessieve kosten van archeologisch onderzoek

Bij strikte toepassing van het veroorzakersprincipe kan de realisatie van een project in gevaar komen door de hoogte van de archeologiekosten. Artikel 34 a bepaalt dat het verplichtende bestuursorgaan (B&W) gehouden is de redelijkheid van deze kosten te bewaken. Bij grote projecten zullen de kosten voor archeologie naar verhouding niet snel worden ervaren als excessief. Kleinschalige initiatieven, in zowel ruimtelijke als economische zin, daarentegen zullen eerder leiden tot archeologiekosten die niet in verhouding staan tot de totale stichtingskosten. Het is de vraag in hoeverre het redelijk is deze kosten volledig door de veroorzaker te laten dragen, vooral wanneer ze niet in verhouding staan tot de totale stichtingskosten. De wetgever benadert deze problematiek casuïstisch; de rechter bepaalt uiteindelijk via jurisprudentie wanneer de gemeente gehouden is tot het betalen van excessieve kosten. In de Monumentenwet 1988 (art. 42) is vastgelegd dat indien het niet redelijk is de kosten volledig ten laste te laten komen van de veroorzaker, de gemeente dan de archeologiekosten van de veroorzaker gedeeltelijk zal compenseren (nadeelcompensatie). Een regeling voor de vergoeding van de archeologische onderzoekskosten geeft de wetgever niet, die moeten gemeenten zelf ontwikkelen. In Nederland wordt een percentage van 2 tot 10% van de bouwsom voor archeologie als redelijk beschouwd. Als de kosten dat percentage overstijgen kan een ontwikkelaar bij de gemeente een bijdrage vragen.

De volgende regeling wordt door de gemeente Landsmeer toegepast:

De initiatiefnemer, dient een natuurlijk persoon (ook wel particulier genoemd) te zijn, met als voorwaarden dat deze natuurlijk persoon:

- de gronden in eigendom heeft, indien er (nog) geen sprake is van daarop rustende bebouwing;
- dan wel eigenaar is van de gronden en de daarop rustende bebouwing;
- en deze bebouwing of op te richten bebouwing gebruikt dan wel gaat gebruiken als hoofdwoonverblijf.

Zal de kosten voor archeologisch vervolgonderzoek dienen te dragen tot een minimaal 10% van de totale projectkosten.

Daarboven kan deze initiatiefnemer een verzoek indienen bij het college van B&W tot vergoeding van de kosten. Per geval zal bekeken worden of de overige kosten voor rekening van de gemeente zullen komen.

- De initiatiefnemer, zijnde een natuurlijke persoon die niet aan de bovengenoemde voorwaarden voldoet en rechtspersonen (bedrijven, stichtingen e.d.) dienen de kosten voor archeologisch onderzoek geheel te dragen, tenzij er zeer bijzondere omstandigheden zijn, dit ter beoordeling van het college van B&W. Een richtlijn van 10% wordt redelijk geacht. Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of wijziging/ herziening van het bestemmingsplan, kunnen initiatiefnemers van bodemverstorende activiteiten zich namelijk middels de Archeologische Beleidskaart Landsmeer op de hoogte stellen van de archeologische verwachting van het plangebied.

In de nazomer 2007 hebben de rijksoverheid en de VNG een akkoord gesloten over de decentralisatie van specifieke uitkeringen. Concreet betekent het dat het geld dat gereserveerd is voor de specifieke uitkeringen in het Gemeentefonds is gestort. De gemeenten beschikken dus via het gemeentefonds zelf over een (deel van de) vergoeding. Er is geen bijzondere verdeelsleutel vastgesteld.

Omdat nog geen verwachting valt op te stellen voor de frequentie en de hoogte van het bedrag waarop aanspraak gemaakt zal worden, wordt de post 'excessieve kosten archeologisch onderzoek' opgenomen in de 'paragraaf weerstandsvermogen' van de begroting.

Naast de gelden uit het gemeentefonds, kunnen gemeenten een specifieke uitkering voor excessieve kosten aanvragen bij de minister van OCW. Wanneer de kosten die overblijven voor de gemeente nadat de verstoorder zijn redelijke deel heeft betaald de € 2,50 per inwoner overstijgen, kan de gemeente een aanvraag doen bij het Rijk voor deze excessieve kosten. De voorwaarden en regels die daarvoor gelden zijn vastgelegd in het Besluit op de Archeologische Monumentenzorg (Bamz) en de Regeling Archeologische Monumentenzorg. Deze regeling is van kracht sinds 1 januari 2008 maar is van tijdelijke aard. Het is niet duidelijk hoe lang de vergoedingsregeling op grond van de Bamz in werking zal zijn.

Grondexploitatie

In de "Grondexploitatiewet" – die in 2008 in werking is getreden – worden kosten van archeologisch onderzoek op de zogenaamde 'kostensoortenlijst' gezet. Dit betekent dat deze kosten kunnen worden meegenomen in de exploitatie en dat kostenverhaal op ontwikkelaars mogelijk is. Deze kosten drukken dan op het bestemmingsplan- of projectgebied en worden volgens een bepaalde methodiek omgeslagen en in rekening gebracht. Genoemde wet is bedoeld als 'stok achter de deur'. Dit houdt in dat publiekrechtelijke kostenverhaal alleen nodig is als niet anderszins (via overeenkomst) is veilig gesteld dat kostenverhaal zal plaatsvinden.

Literatuur

- *Atlas van Historische Topografische Kaarten Noord-Holland. Bladen van de Chromo-topografische Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden schaal 1:25.000, 1894 - 1923*, Landsmeer, 2003.
- Bakker, H. de, en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*.
- Berg, M.W. van den, 1993: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50 000*.
- Bos, J.M. 1988: *Landinrichting en archeologie: het bodemarchief van waterland*. NAR 6. ROB.
- Brouwer, T. en Th. Hanou, 2003: *Archeologie en bestemmingsplannen. Juridisch-planologische mogelijkheden voor de bescherming van archeologische waarden*. [Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten].
- College voor de Archeologische Kwaliteit, *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1
- *Grote Historische Provincie Atlas Noord-Holland 1849-1859* (Wolters-Noordhoff), 1992
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: Een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*, NAR 17.
- Janzen, F.P., 1988: *Archeologische waarden in de ruilverkaveling Waterland: VII Waterland-Midden; Landsmeer, Overleek, Watergang en een deel van Broek in Waterland*. RAAP-rapport 17.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, 2001: *Beleidsregels van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, dr. F. van der Ploeg, met betrekking tot de wijze waarop de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen gebruik maakt van zijn bevoegdheid als bedoeld in artikel 39 van de Monumentenwet 1988 (Beleidsregels opgravingsbevoegdheid)*.
- Provincie Noord-Holland, 2000: *Notitie Toepassing van artikel 19 lid 2 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (nieuw)*. Haarlem.
- Provincie Noord-Holland, 2005: *Streekplan Noord-Holland Zuid*. Haarlem.
- Provincie Noord-Holland 2003: *Nota Cultuurhistorische regioprofielen*, Haarlem.
- Provincie Noord-Holland, Directie Beleid Sector Ruimtelijke Inrichting, 2006: *Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland*, Haarlem.
- Rappol, M. / C.M. Soonius (eds.), 1994: *In de Bodem van Noord-Holland. Geologie en Archeologie*.
- SIKB, 2007, *Hoe kies ik voor kwaliteit bij mijn archeologisch adviseur of uitvoerder: goed opdrachtgeverschap bij archeologische werkzaamheden*. SIKB.
- Soonius, C.M., D. Bekius & S. Molenaar, 2001: *Streekplan Noord-Holland Zuid, Provincie Noord-Holland: een archeologisch bureauonderzoek*. RAAP-rapport 709.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2004 (29259), *Wijziging van de Monumentenwet 1988 en enkele andere wetten ten behoeve van de archeologische*

monumentenzorg mede in verband met de implementatie van het Verdrag van Valletta (Wet op de archeologische monumentenzorg). Nota naar aanleiding van het verslag.

- Verbruggen, M., J. Spronk en E. Wieringa, 2007, *Hoe stel ik eisen aan archeologisch vooronderzoek: een praktische handleiding voor overheid en initiatiefnemer*. SIKB, Gouda.
- Wieberdink, G.L., 1989: *Historische Atlas van Noord-Holland. Chromotopografische kaart des Rijks 1:25.000*. Den IJp.

Bijlagen

A Rijks- en provinciaal beleid en instrumenten voor cultuurhistorie

Rijksbeleid

De Wet op de Archeologische Monumentenzorg –die sinds 1 september 2007 van kracht is – is een wijzigingswet door middel waarvan de implementatie van het Verdrag van Valletta in de Monumentenwet 1988 is vastgelegd. In de Monumentenwet is de zorgplicht verder uitgewerkt. De veroorzaker van een niet-vermijdbare bodemverstoring moet de gemeente een onderzoeksrapport voorleggen, waarin de waarde van het archeologisch erfgoed in het plangebied is vastgesteld. Het college kan op basis van dat rapport bepalen of de ontheffing of vergunning, met óf zonder voorschriften kan worden afgegeven. Als behoudwaardige archeologische resten zijn aangetroffen, is het voorschrift bijvoorbeeld dat aanvullend archeologisch onderzoek of planaanpassing moet plaatsvinden.

Sinds oktober 2001 is de archeologische markt opgesteld voor commerciële uitvoerders. In het Besluit archeologische monumentenzorg zijn voorwaarden gesteld waaraan een uitvoerder dient te voldoen. Een Centraal College van Deskundigen Archeologie adviseert over de geschiktheid van uitvoerders en de Erfgoedinspectie Archeologie oefent het feitelijk toezicht uit op deze uitvoerders. Als norm wordt de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) te gehanteerd.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft zich vooruitlopend op de Wet op de Archeologische Monumentenzorg ontwikkeld tot nationaal kenniscentrum. De kenniscentrumfunctie die betrekking heeft op informatieverwerving en het beschikbaar stellen daarvan is in de wet vastgelegd. Het **Archeologisch InformatieSysteem** (ARCHIS) van de rijksoverheid maakt het beter mogelijk om kaarten met archeologische verwachtingen te ontwikkelen.

- Het Rijk kan bij (dreigende) schade aan archeologische monumenten werken stilleggen, of voorschriften hiervoor geven (evt. schade wordt door Rijk vergoed).
- Het Rijk kan betreding (incl. opgravingen) van terreinen afdwingen t.b.v. archeologische monumentenzorg (evt. schade wordt door Rijk vergoed).
- Het Rijk kan opgravingsvergunningen verlenen indien de aanvrager heeft aangetoond bekwaam te zijn tot het doen van opgravingen.
- Indien de minister daartoe bepaalt, is het Rijk eigenaar van scheepsarcheologische vondsten en van vondsten die zijn opgegraven buiten gemeentelijk grondgebied .
- Het Rijk is bevoegd vondsten van provincie of gemeente in beheer te geven aan een museale instelling (binnen 6 maanden na melding eerste bevindingen van de opgraving).
- Het Rijk heeft meer keuzemogelijkheden gekregen voor maatregelen rond vergunningverlening betreffende wettelijk beschermde archeologische monumenten.

Provinciaal archeologiebeleid

Het archeologisch beleid van het provinciaal bestuur van Noord-Holland is vastgelegd in het Cultuurconvenant tussen het Rijk en de Provincie Noord-Holland. Het beleid is enerzijds gebaseerd op wettelijke verplichtingen, anderzijds op autonoom cultuurhistorisch provinciaal beleid. Het beleid richt zich op het leesbaar houden van de niet compleet beschreven ontwikkelingsgeschiedenis van het westen van Nederland. Daarbij dient de samenleving te profiteren van het archeologisch erfgoed, onder meer door het beter herkenbaar en toegankelijk maken en het toepassen als inspiratiebron. Zowel in de eigen ruimtelijke plannen als in de door de Provincie te toetsen plannen van derden wordt het behoud in de bodem van archeologische waarden als afwegingscriterium meegenomen. Indien behoud in de bodem niet mogelijk is, dient door onderzoek de archeologische informatie te worden veilig gesteld.

Rol van de Provincie bij de uitvoering van de Monumentenwet

Geheel in lijn met de Monumentenwet dient de archeologische monumentenzorg deel uit te maken van de integrale afwegingen met betrekking tot het gebruik van de ruimte. Onderkenning van de (mogelijke) aanwezigheid van archeologische monumenten in de fase van de ruimtelijke planvorming is de meest efficiënte wijze om archeologische waarden te kunnen ontzien. Mede hierom wordt van de Provincie verwacht dat zij strenger gaat toezien op de integratie van het archeologische proces in ruimtelijke orderingsprocedures. Het eigen gebiedsgerichte cultuurhistorisch beleid vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast kan de Provincie overgaan tot het aanwijzen van archeologische attentiegebieden. Het gaat hierbij om gebieden die archeologisch waardevol zijn of naar verwachting archeologisch waardevol kunnen zijn. Daarnaast vervult de Provincie een wettelijke taak bij het archiveren en bewaren van archeologische vondsten uit opgravingen in het provinciale depot voor bodemvondsten.

Structuurvisie Noord-Holland 2040 en de Provinciale Verordening

In de structuurvisie staat verwoord dat de Provincie Noord-Holland de verschillende landschappen en de rijkdom aan cultuurhistorie optimaal wil gebruiken door hun kenmerken te koesteren en te benutten bij nieuwe ontwikkelingen. De Provincie zorgt dat ontwikkelingen die buiten bestaand bebouwd gebied tot stand moeten komen, plaatsvinden op basis van de karakteristieke eigenschappen, het zogenaamde Landschaps-DNA, van de verschillende landschappen. Nieuwe plannen dienen de ontwikkelingsgeschiedenis, de orderingsprincipes en bebouwingskarakteristiek van het landschap en de inpassing in de bredere omgeving als uitgangspunt te hanteren. Mogelijke negatieve effecten dienen te worden gecompenseerd. In de Provinciale Verordening beschrijft de Provincie welke onderwerpen uit de Structuurvisie de gemeenten moeten opnemen in hun bestemmingsplannen en op welke manier. Uiteraard alleen als het een 'provinciaal belang' betreft, dus waarvoor de provincie volgens de Structuurvisie verantwoordelijkheid draagt.

Cultuurnota 2009-2012

In 2008 is de nieuwe cultuurnota met de naam "Cultuur op de Kaart" van kracht. De thema's in de nieuwe cultuurnota zijn:

- Levend verleden, met als doel het behoud en het promoten van Noord-Hollands erfgoed;
- Genieten en meedoen, doelstelling is meer bezoekers en bewoners actief en passief laten deelnemen aan cultuur;
- Mooi Noord-Holland, met als doel het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in Noord-Holland door de inzet van culturele en cultuurhistorische waarden.

Cultuurhistorische Waardenkaart

De Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW-kaart) van de Provincie Noord-Holland levert relevante gegevens over belangrijke cultuurhistorische waarden. Deze kaart is in 2000-2002 in samenwerking met gemeenten, water- en hoogheemraadschappen, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Nationaal Contact Monumenten en de Vereniging van Noord-Hollandse Gemeenten opgesteld. De digitale kaart bevat informatie over de cultuurhistorische elementen en structuren, hun waardering en de beleidsmatige consequenties van de waarden. Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met de aangegeven waarden door ze optimaal te integreren in ruimtelijk beleid. De CHW-kaart is sinds het bestaan niet bijgewerkt (zie <http://geo.noord-holland.nl/chw>).

Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie

In navolging op de Cultuurhistorische Waardenkaart heeft de Provincie in 2002 de Cultuurhistorische Regioprofielen Noord-Holland opgesteld. Dat profiel was de ontbrekende schakel tussen de Cultuurnota, waarin het beleid verwoord staat, en anderzijds de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Holland, een catalogus van bestaande cultuurhistorische waarden. Inmiddels zijn de regioprofielen vervangen door het Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie waarin is aangegeven waarmee op het gebied van landschap en cultuurhistorie rekening is te houden bij nieuwe ontwikkelingen en wat aangrijpingspunten kunnen zijn voor meer kwaliteit bij de planvorming.

Beeldkwaliteitsplan

De Provincie Noord-Holland stelt het opstellen van een gemeentelijk beeldkwaliteitsplan verplicht voor ruimtelijke ontwikkelingen buiten het bestaand stedelijk gebied. Het beeldkwaliteitsplan dient in ieder geval vertaald te worden in de planregels van het bestemmingsplan, waarmee de juridische verankering is geborgd.

Het doel van het beeldkwaliteitsplan is om vanuit de identiteit van een gemeente of samenhangend gebied bij nieuwe ontwikkelingen de belangrijke cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten te behouden en te versterken. Het expliciet verantwoordelijkheid afleggen over de manier waarop wordt omgegaan met landschap en cultuurhistorie zal leiden tot meer 'kwaliteitsbewustzijn'.

B Ontstaansgeschiedenis gemeente Landsmeer

Ontstaansgeschiedenis tot de Middeleeuwen

Het grondgebied van de gemeente Landsmeer wordt in het Holoceen gekenmerkt door de invloed van water. De zeegaten van Hoofddorp, Haarlem en Castricum die tot 4000 voor Chr. Bestonden, hadden een beperkte invloed op het achterland en dus op Landsmeer. Tussen de mondingen lagen zandplaten die zich oostwaarts verplaatsten door de sterk stijgende zeespiegel. Ook de kustlijn schoof gedurende millennia oostwaarts op. Na 4000 voor Chr. stagneerde die ontwikkeling en de zeegaten verlandden waardoor in grote delen van Noord-Holland tussen 3000 en 2100 voor Chr. veen werd afgezet. De regio maakte zo deel uit van een uitgestrekt hoogveengebied dat werd ontwaterd door enkele veenrivieren zoals de Leek, de Leed, De Uitdammer Die en de Waterlandse Die. Deze riviertjes vormden een stroomstelsel dat afwaterde op het Almere (de voorloper van de Zuiderzee). De veengroei werd pas gestopt door de ontginning in de Middeleeuwen.

De Middeleeuwen

Het grondgebied van de gemeente Landsmeer maakte in de Middeleeuwen deel uit van Waterland en de Zeevang. Het gebied werd vermoedelijk vanuit vanaf de 10^e eeuw de intensief vanuit de veenriviertjes ontgonnen.³ Er werden parallelle sloten gegraven, waardoor een strokenverkaveling ontstond. De sloten liepen haaks op de hoogtelijnen van het veenkussen en takten schuin aan op de riviertjes waarmee de ontwatering goed verliep.⁴ Het veen was alleen in groepsverband te ontginnen, zodat men gezamenlijk sloten kon graven om het water af te voeren en kades kon aanleggen om water uit het omliggende gebied buiten de ontginning te houden.

De grenzen tussen 'landen' als Kennemerland en Waterland werden scherp gemarkeerd met watergangen die Twiske en Wijzend (grensnamen) genoemd werden en tevens grenzen van ontginningsblokken waren.

Het 'land' Waterland is in eerste instantie ontgonnen vanuit de Waterlandse Die en de Uitdammer Die.⁵ Vervolgens zijn de volgende gebieden ontgonnen: De Rijperweerden in de huidige gemeente Waterland, de omgeving van Holysloot, Broek in Waterland, Oude Vennen, de Woudweren, Keerngouw en Leet, de Binnenweren, Tweehonderd Deimt, 't Eiland en Zunderdorp. Tenslotte zijn ook het Varkensland en het Landsmeerderveld ontgonnen.

³ Veenontginningen = ten behoeve van de akkerbouw en veelteelt in gebruik nemen van een veengebied. Het werd in deze tijd nog niet gebruikt voor turfwinning.

⁴ De Cock, 1975, p. 333

⁵ Soonius, 2001, p. 24

Vanaf de Drije werd in westelijke richting de ontginning van Purmer uitgezet. Vanaf de Purmer Eestrekte in westelijke richting de ontginning van Purmerland op tot aan het Twiske, de grens met Kennemerland.

Vanaf de IIp werden in zuidelijke richting de Achtervennen en de Rietbroek ontgonnen. Landsmeer was de laatste fase van de Waterlandse ontginning die oostelijk bij het Almere begon.

De waaierverkaveling bij Den IIp is een opvallend fenomeen. Mogelijk werd het gebied zowel vanuit het noorden door een groep ontginners in gebruik genomen als vanuit het zuiden, waarbij iedere groep een eigen richting van verkavelen koos (afhankelijk van de natuurlijke omstandigheden). Deze groepen kwamen steeds dicht bij elkaar, waarbij een reststuk veen overbleef in de vorm van een taartpunt. In dit stuk werden ook sloten gegraven, die allen vanuit het brede deel naar de punt liepen, waardoor de waaierverkaveling ontstond. Een andere mogelijkheid is dat er een knik in een natuurlijke watergang lag, die men gevolgd heeft en waarbij men de sloten doorgetrokken heeft naar één punt.

Door de ontwatering van het veen trad inklinking en oxidatie op, waardoor het maaiveld daalde en het perceel weer vernatte. Men groef als reactie hierop de sloten dieper uit om een betere ontwatering mogelijk te maken. Op een gegeven moment was het dieper uitgraven van de sloten niet meer afdoende, omdat het maaiveld zover gedaald was dat natuurlijke uitwatering op het riviertje niet meer mogelijk was. De vernatting van het maaiveld maakte daarmee akkerbouw onmogelijk, waarna men overschakelde op extensieve veeteelt.⁶ De ontginners hadden recht van opstrek, wat inhield dat zij in het verlengde van het perceel dat zij gebruikten meer veen konden ontginnen. Dit werd doorgezet totdat men op een natuurlijke barrière stuitte of op een ontginning van een andere groep. In de gemeente Landsmeer zijn deze ontginningsblokken duidelijk te herkennen aan de richting van de sloten.

Bewoning

In de ontginningsperiode vond de bewoning van het gebied plaats in boerderijtjes op de kavelstroken. De boerderijen werden op gelijke hoogte op de kavelstroken gebouwd, waardoor de karakteristieke lintbebouwing ontstond. Er was echter geen standaard lintvorm: soms lag het lint direct langs de ontginningsbasis, in andere gevallen meer in het land op enige afstand ervan; sommigen linten waren zeer dicht bebouwd, andere juist meer gespreid en ook de omvang van de nederzetting kon variëren.

In de gemeente Landsmeer zijn bijzonder veel (mogelijke) huisplaatsen aangetroffen. Twaalf daarvan zijn archeologisch onderzocht door middel van monitoring (EXaltus & soonius 1997a, in prep).

De huisplaatsen bleken uit drie perioden te stammen:

1. 1000-1300 na Chr.
2. 1300-1600 na Chr.

⁶ Dit is een proces waar vele tientallen jaren zo niet eeuwen overheen gingen. Aangenomen wordt dat niet een eenmalige omslag van akkerbouw- naar veeteeltbedrijf is gemaakt, maar dat in de loop der tijd de veeteelt meer de overhand kreeg. Zie ook Ettema, 2005

3. 1600-1900 na Chr.

Economie

De ontgonnen gronden werden veenweidegebied die geschikt werden gemaakt voor akkerbouw door verrijking van de grond. In de 14^e eeuw ging men over van akkerbouw naar vetweiderij en zuivelveeteelt.

Vanaf de eerste bewoning van het veen in de Volle Middeleeuwen (vanaf de 10^e- 11^e eeuw), werd turf voor eigen gebruik gewonnen. In de loop van de 15^e en 16^e eeuw groeide echter de vraag naar turf en werd het door de baggerbeugel ook mogelijk om veen van onder het grondwaterpeil te winnen. Hierdoor nam de verveningsactiviteit toe.

Uit Van der Aa's Aardrijkskundig woordenboek (1836-1851)

Landsmeer of Lantsmeer ook Landsmoer genaamd, (?). Het is het grootste binnenwaarts gelegen dorp van Waterland; ligt in de lengte, langs eene vaart, en strekt zich langs den Waterlandsche-dijk, en wel van het geh. Cadoelen, tot aan de heerl. van Purmerland en Ilpenland, uit. De meeste huizen staan aan de westzijde van de buurt, alwaar ook het gedeeltelijk met steenen gedeeltelijk met planken belegde voetpad ligt, dat met eene groote menigte van dwarssloten doorsneden is, over welke bruggetjes liggen, hier zijtjes genaamd, zoodanig dat van de kerk van Purmerland af, dat met eene zelfde streek met het dorp van Landsmeer voortgaat, tot nabij Cadoelen, een getal van bijna honderd bruggetjes geteld worden. De weg is hier zeer smal, zoo dat er nauwelijks drie personen naast elkander kunnen gaan. Aan de oostzijde der vaart vindt men ook eenige huizen. Men telt er, met het daartoe behoorende geh., Cadoelen en een gedeelte der h. aan den Oostzaander Overtoom, 105 h. en 630 inw. Bron: Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden / Van der Aa, deel 7, pag. 36

In de tweede helft van de 13^e eeuw vond een verschuiving plaats van agrarische naar niet-agrarische activiteiten: handel, scheepvaart en nijverheid. De economische heroriëntatie hing deels samen met de reeds genoemde vernatting van de ontgonnen gronden door maaiveldddaling waardoor graanbouw niet meer mogelijk was. De vraag naar agrarische producten van buiten de streek nam toe, alsmede de vraag naar werk.

De tweede helft van de 15^e eeuw en de 16^e eeuw was een bloeiperiode voor de regio Waterland, waarin niet-agrarische activiteiten de boventoon voerden. De 17^e eeuw echter, voor omliggende regio's het hoogtepunt van handel en scheepvaart, was voor het gebied minder voorspoedig. Handel en scheepvaart kwamen op een lager plan te staan. Binnen de invloedssfeer van het ontwikkelende Amsterdam vond zelfs een hernieuwde oriëntatie op de veeteelt plaats. Vanaf het eerste kwart van de 17^e eeuw leverde de regio zuivelproducten aan Amsterdam.

In de 19^e eeuw kwam de eierhandel tot bloei. Tussen 1850 en 1950 werden miljoenen Landsmeerse eieren per jaar verhandeld. De kippen en eenden werden in rennen haaks op

de lintbebouwing gehouden. En als de leg wat minder was, werden eieren uit Polen geïmporteerd om deze te bewaren in conserverende kalkputten onder de eierpakhuizen. Eén van die pakhuizen is nu rijksmonument. De eierputten onder de pakhuizen mat 2,5 x 2,5 m en waren circa 2 m diep.⁷

Het grondgebied van de gemeente Landsmeer kende in tegenstelling tot omliggende gebieden geen eendekooien. Dergelijke kooien zorgden voor de eendenvleesvoorziening, terwijl in Landsmeer het om de eieren ging.

Archeologie

Het gemeentelijk bodemarchief valt per definitie niet volledig te kennen, aangezien de vindplaatsen verborgen liggen in de bodem. Dankzij het tot nu toe verrichte archeologische, geologische en historische onderzoek echter, kan een redelijk betrouwbare indruk worden verkregen van de nog aanwezige archeologische waarden. Veel archeologische gegevens zijn verkregen in het kader van onderzoek dat is uitgevoerd voorafgaand aan diverse landinrichtingsprojecten vanaf 1985.

Vanuit het archeologisch beleid gezien vormen de historische dorpskernen een zelfstandige eenheid. Daarnaast kan het gemeentelijk grondgebied worden verdeeld in veenontginningsgebieden. De ligging van deze deelgebieden en hun archeologische waarde wordt op bijgaand kaartmateriaal aangegeven.

De oudst bekende vondsten in het gebied dateren uit de 11^e eeuw. Een archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat in de eerste 1,2 m onder het maaiveld geen sporen uit de Prehistorie verwacht worden⁸. Op welke diepte prehistorische vondsten verwacht kunnen worden in het gebied zal door middel van nader archeologisch onderzoek vastgesteld moeten worden. Uit de perioden Romeinse Tijd en Vroege Middeleeuwen worden geen archeologische bewoningssporen verwacht, omdat het gebied toen niet geschikt was om te bewonen.

Met name in 't Twiske is de vervening grootschalig geweest.⁹ Deze vervening heeft zeer nadelige gevolgen gehad voor het bodemarchief. Mogelijk komen nog wel prehistorische resten op een dieper niveau in de bodem voor.

⁷ Mondelinge mededeling Oudheidkundige Vereniging Landsmeer, dhr. Porsius.

⁸ Soonius & De Rooij, 1997, p. 10 en 21. Waarschijnlijk zijn zelfs geen prehistorische vondsten in de eerste 2,5 tot 3,5 meter onder het maaiveld te verwachten, vanwege de slappe kleilaag onder het veen.

⁹ Vervening: het afsteken en zonodig drogen van veen om het te gebruiken als brandstof.

C Archeologieregimes

A. Molens (LM1 t/m LM13)

Beschrijving

Volgens de molendatabase¹⁰ was de gemeente Landsmeer zeven molens rijk. Uit de inventarisatie die voor deze Archeologienota is gedaan, blijkt dat er sinds de 16^e eeuw in ieder geval 13 molens hebben gestaan. Van noord naar zuid waren dit de volgende molens:

- **LM1 De Jonge Bloem/Molen van Muis**

Stond vlakbij de huidige noordgrens van de gemeente in de Polder Purmerland aan de ringvaart. (123.359/500.396). Purmerland had een geheel eigen bemaling en een lager peil dan Waterland. Deze poldermolen voorzag in die bemaling. Mogelijk is de molen in 1822 gebouwd en in 1942 is de molen afgebroken.

- **LM2 t/m 6 Vijf polder- of weidemolens ten westen van Purmerland**

Deze molentjes staan op kaarten uit 1859 (topografisch Atlas Noord-Holland 1849-1859) en op de Bonnekaart uit 1900. Op oudere kaarten zijn deze niet waargenomen.

- **LM7 Korenmolen van Purmerland**

De molen is voor 1574 op de molenwerf gebouwd. Ten westen van de Gouw en ten zuiden van de Molensloot. In 1674 waaide de molen om. Twee jaar later is de molen verplaatst en werd zo de Ilper meelmolen (LM8). De molen staat op een kaart uit 1626 van de landmeters van Wijde Wormer. De precieze plek van deze molen is niet bekend.

- **LM8 Ilper meelmolen**

Was de Korenmolen van Purmerland totdat de molen in 1674 omwaaide en in 1676 naar deze locatie verplaatst is. Deze molen is op de 17^e-eeuwse kaart van J.J. Dou aangegeven als 'Meel Mole'.

- **LM9 Molen bij Ilpendam**

Vlakbij de veerpont naar Ilpendam heeft deze molen gestaan, zoals blijkt uit de kaart van J.J. Dou uit de 17^e eeuw. Op die kaart staat ter plekke 'Saeg mole'.

- **LM10 Molen in Landsmeer**

Deze molen stond aan de Kerkebrek, bewesten de Dorpsstraat, maar waar precies is niet bekend. Deze molen is aangegeven op een kaart van Beeldsnijder uit 1575, maar niet op de oude kaarten van de 17^e eeuw en recenter. Over deze windmolen is niet veel bekend.

¹⁰ www.molendatabase.org.

- **LM11 Landsmeer Meelmolen**

Deze molen is (net als molen LM8) op de 17^e-eeuwse kaart van J.J. Dou aangegeven als 'Meel Mole'.

- **LM12 Molen bij de Marssloot**

Deze molen staat op de 19^e-eeuwse kaart. Gegevens over deze molen ontbreken.

- **LM13 Twiskemolen**

Alleen op de plaats van de Twiskemolen uit 1578 is nog een molen te zien. Deze molen bemaalde de 650 ha grootte Twiskepolder. De Twiskemolen is meermalen verbouwd; op onderdelen en op de baard staan opschriften uit 1637, 1764, 1720. De molen is in 1967 gesloopt en herbouwd met enkele aanpassingen in 1974.

Archeologie

Waardebepaling

Op historisch kaartmateriaal zijn molens aangegeven. Deze plaatsen zijn ook op de kaart met de archeologische waarden overgenomen. Mogelijk zijn in de ondergrond resten van de fundering van de molens en de eventuele molengangen terug te vinden.

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

B. Mogelijk kerkterrein LM14

Beschrijving

Aan de Oostkerkebreek wordt op grond van de perceelsnaam (Het Kerkhofje) verwacht dat zich onder het grasland archeologische resten bevinden. De naam Oostkerkebreek of Kerke Breek (op oude kaarten) doet hetzelfde vermoeden. Het kerkje zou uit de Nieuwe tijd stammen en het terrein is van waarde.

Archeologie

Waardebepaling

Het terrein is echter sterk uitgeveend, waardoor de gaafheid van de resten gering kan zijn.

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

C. Historische dorpslinten

'Het Lint' LM125

Oude linten LM126, LM127 en LM128

(LM015A Landsmeer, LM016 Den IJp en LM017A Purmerland zijn in LM125 opgenomen)

Beschrijving

De gemeente Landsmeer kent drie historische kernen, te weten Landsmeer, Den IJp en Purmerland. Bij deze dorpen heeft na de periode van de eerste bewoning ook een tijdelijke bewoning op veenterpen plaatsgevonden.

Daarnaast zijn er drie zones in de gemeente die vermoedelijk ook dienst hebben gedaan als bewoningslint in de ontginningsfase. Daar kunnen nog archeologische overblijfselen in de bodem liggen, dit zijn de terreinen op de kaart met code LM126, LM127 en LM128.

De lineaire nederzettingen zijn ontstaan in de Late Middeleeuwen. De aanwezigheid van deze nederzettingen is kenmerkend voor de geschiedenis van de gemeente. De herkenbaarheid van de lineaire structuur is verminderd door de uitbreiding van de dorpen en verdichting van de bewoning langs de linten.

De historische kernen in Het Lint (LM130) zijn op de cultuurhistorische waardenkaart aangeduid als gebieden van hoge archeologische waarde. Deze kernen bevatten archeologische sporen van bewoning vanaf de Late Middeleeuwen. Deze sporen kunnen een veelheid aan informatie leveren over de ruimtelijke ontwikkeling van de kernen en het leven in deze steden en dorpen.

Archeologie

Waardebepaling

Ondanks het ontbreken van bekende archeologische waarnemingen in de meeste bewoningslinten kunnen, gebaseerd op de geschiedenis, sporen van bewoning vanaf de Late Middeleeuwen verwacht worden. Deze kunnen zich reeds binnen enkele decimeters onder de oppervlakte bevinden en kunnen concreet bestaan uit fundamenten van huizen, ophogingen, afvalkuilen, waterputten, beerputten, paalsporen van huizen, slootvullingen, gebruiksvoorwerpen alsmede sporen van werkplaatsen en handelsactiviteiten.

Voor de zone waar de historische kernen in liggen (bekend onder de bestemmingsplannaam Het Lint) geldt:

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 500 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

Binnen het lint liggen reeds bekende vindplaatsen (LM130), daarvoor geldt:

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

d. Veenontginningsgebieden

Beschrijving

Gebaseerd op de aangetroffen archeologische vondsten en op de geschiedenis van het gebied en de kennis van overige veengebieden in de omgeving, kunnen sporen van bewoning vanaf de Late Middeleeuwen verwacht worden. Deze kunnen zich reeds binnen enkele decimeters onder de oppervlakte bevinden en kunnen concreet bestaan uit huisplaatsen, ploegsporen, afvalkuilen, waterputten, slootvullingen, gebruiksvoorwerpen en gereedschappen. In niet alle veenontginningsgebieden is een even grote dichtheid aan sporen te verwachten, aangezien een aantal van deze gebieden (op basis van uitgevoerde inventariserende onderzoeken) een minder grote concentratie van bewoning gekend hebben.

Veenontginningsgebied	Oostzaan	Hoge waarde
Veenontginningsgebied	Zunderdorp noord 3	Hoge waarde
Veenontginningsgebied	Purmerland	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Achternennen	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Ilperveld	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Varkensland	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Landsmeerderveld	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Zunderdorp noord 1	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Kadoelen	Gemiddelde waarde
Veenontginningsgebied	Restontginning bij Landsmeer	Lage waarde
Veenontginningsgebied	Zunderdorp noord 2	Lage waarde

Tabel. De ontginningsgebieden die (deels) binnen de gemeentegrenzen van Landsmeer liggen.

Veenontginningsgebieden van hoge archeologische waarde

LM18 Oostzaan

Net om de hoek van het Twiske. Dit gebied heeft archeologisch gezien een hoge waarde.

LM19 Zunderdorp noord 3

Dit ontginningsblok, dat gelegen is ten zuiden van de Loetsloot en de Broekermeer, is een voortzetting van de verkaveling van het ten noorden ervan gelegen verkavelingsblok. In dit ontginningsblok ontstond een lange en dicht bebouwde nederzetting. Deze lag haaks op de verkaveling. De huizen lagen op enige afstand van de achterdichting, tegenwoordig de weg Termietengouw en sloot de Zwet. Aan het westen van het Noord Hollands kanaal verdween

de bewoning rond de 14de eeuw, aan het oosten van het kanaal is sprake van een verlegging van het zwaartepunt naar de weg ter hoogte van het Nopeind.

Het grootste deel van de primaire bewoning verdween in de 13de en 14de eeuw, maar tot in de 17de eeuw bleven buurtjes over, zoals Termiet.

De meeste huisplaatsen van zeer hoge en hoge archeologische waarde in dit blok liggen in peilverlagingsgebieden. Dit is vooral een gevaar in gebied waar het veen niet wordt afgedekt met een kleilaag.

Veenontginningsgebieden van gemiddelde archeologische waarde

LM20 Purmerland

De ontginning van het Purmerland heeft hoofdzakelijk plaatsgevonden vanuit het voormalige riviertje de Purmer Ee. De kavels zijn daar dan ook op georiënteerd. Alleen in het zuiden van het blok lijken de kavels te hebben afgewaterd op de Ilp.

Purmerland dat in het westen wordt begrensd door het Twiske zal dus in oostelijke richting hebben afgewaterd.

Archeologisch onderzoek heeft een diffuus beeld opgeleverd dat op gefaseerde ontginning lijkt te wijzen. (bos en Manning 1985, Bos 1988). Het gaat om drie parallelle, gelijktijdige ontginningsnederzettingen, waarvan alleen de middelste is overgebleven.¹¹

Dat het lint tussen Den Ilp en ongeveer het midden van Purmerland schuin loopt, wijst erop dat het om een secundaire ontwikkeling gaat (Bos 1988).

Purmerland heeft bijzonder veel huisplaatsen van zeer hoge en hoge waarde, maar deze zijn moeilijk aan te treffen met archeologisch vooronderzoek.

Door inklinking van het veen en het uitwaaien van deze veenstromen ontstond het Purmermeer, wat grote delen van ontginningen en nederzettingen wegspoelde. Ook delen van de ontginningen van bijvoorbeeld Katwoude, Achtervennen, Rietbroek en Monnikenbroek verdwenen deels in het zich uitbreidende water van de Purmer.

LM21 Achtervennen en Rietbroek

Achtervennen en Rietbroek (in de gemeente Waterland) vormen samen één ontginningseenheid vanuit het voormalige riviertje de Ilp. De Ilp is voor het grootste gedeelte opgegaan in de Purmer, alleen de Dorre Ilp resteert nog (ten westen van Ilpendam).

In de Achtervennen zijn de kavelstroken vanaf de Ilp in zuidelijke richting opgestrekt tot de ontginningen van het Varkensland en het Landsmeerderveld.. De Gouwsloot zal daarbij als tijdelijke achterdichting hebben gefungeerd.¹²

¹¹ Idem 75

¹² Idem 62.

LM23 Varkensland

Aansluitend op de westelijke grenssloot van de Oude Vennen is het Varkensland in zuidwestelijke richting ontgonnen. De aangetroffen huisplaatsen en vondstconcentraties suggereren dat er een ontginningsnederzetting haaks op de verkavelingsrichting heeft gelegen. Deze bewoning werd later verplaatst en in het verlengde van Watergang gesitueerd. Na de 17^e eeuw is deze bebouwing verdwenen.

LM24 Landsmeerderveld

Dit gebied is waarschijnlijk ontgonnen vanuit een zijtak van de voormalige Waterlandse Die. Deze zijtak is nadien uitgegroeid tot de Noordmeer. In het gebied zijn geen zekere sporen van middeleeuwse huisplaatsen aangetroffen:

Het Landsmeerderveld is de voortzetting van de ontginning van de Woudweeren in westelijke richting. Doordat dit gebied sterk is uitgeveend is het bodemarchief hier verstoord geraakt en zijn mogelijk middeleeuwse huisplaatsen verloren gegaan. Niettemin zijn in het Landsmeerderveld twee locaties bekend waar huisplaatsen worden vermoed en is op één locatie een huisplaats vastgesteld. Deze laatste huisplaats is van zeer hoge archeologische waarde.

Het restgebied tussen de Woudweeren/Landsmeerderveld en de Broekervaart is vermoedelijk niet dicht bewoond geweest, maar ook hier zijn drie (mogelijke) huisplaatsen bekend.

LM26 Kadoelen

De kavelstroken van dit blok lopen door tegen het Twiske. Halfsloot is de nog zichtbare ontginningsbasis, tevens westelijke begrenzing van een Zunderdorps ontginningsblok. Afwatering gebeurde in zuidoostelijke richting. Door het blok lopen noord-zuid haaks op de verkavelingsrichting, de Gouw en ten oosten daarvan de Nieuwe Gouw (Janzen 1988). Even ten westen van de Gouw en langs de Nieuwe Gouw zijn primaire nederzettingen verondersteld (Bos 1988). Dit blok is grotendeels onder Landsmeer en Amsterdam-Noord verdwenen.

Veenontginningsgebieden van lage archeologische waarde**LM27 Restontginning bij Landsmeer**

Dit grillig verkavelde ontginningsblok heeft een driehoekige vorm, waarvan een punt precies ter hoogte van het Twiske ligt. Het lijkt een restverkaveling te zijn tussen het Landsmeerderveld en het blok Kadoelen, ten zuiden daarvan. Er zijn geen sporen van (voormalige) nederzettingen aangetroffen (Bos 1986 en 1988). Westelijk deel ligt onder kern van Landsmeer.¹³

LM28 Zunderdorp noord 2

¹³ Soonius 76

Dit ontginningsblok vormt samen met het blok ten noorden van de Volgersloot een veerverkaveling. De Volgersloot is de ontginningsbasis. Het ontginningsblok heeft in eerste instantie naar het noorden afgewaterd.

Er zijn scherven uit de ontginningsperiode gevonden, maar geen huisplaatsen. Mogelijk is hier sprake van secundaire verkaveling.

Dit blok is archeologisch gezien van lage waarde.

Archeologie

Veenontginningsgebieden van hoge archeologische waarde (LM18 en LM19)

Waardebepaling

Op basis van de aangetroffen archeologische sporen en hun goede conservering en/of hun herkenbaarheid in het huidige landschap zijn deze terreinen van zeer hoge archeologische waarde. Gebaseerd op de geschiedenis en kennis van overige veengebieden in de omgeving, kunnen ter plaatse van de veenterpen bewoningssporen vanaf de Late Middeleeuwen verwacht worden. Deze kunnen bestaan uit fundamente van huizen, ophogingen, afvalkuilen, waterputten, beerputten, paalsporen van huizen, gebruiksvoorwerpen en gereedschappen.

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 500 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

Veenontginningsgebieden van gemiddelde archeologische waarde (LM20, 21, 23, 24 en 26)

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 2500 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

Veenontginningsgebieden van lage archeologische waarde (LM27 en LM28)

Waardebepaling

Gebaseerd op de geschiedenis van het gebied en de landschappelijke ontwikkelingen kan voor een aantal terreinen een lage kans op het aantreffen van archeologische vondsten en sporen worden uitgesproken. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen, zoals vervening, waardoor het bodemarchief is aangetast. Bovendien is het zeer goed mogelijk dat het gebied door de natte omstandigheden die er heersten in de ontginningsfase niet of slechts zeer extensief werd gebruikt.

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 10.000 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

E. Twintigste-eeuwse uitbreidingswijk van Landsmeer LM29

Beschrijving

In de gemeente Landsmeer is vooral Landsmeer in de 20e eeuw belangrijk gegroeid. Met name het voormalige restontginningsblok (LM27) is behoorlijk bebouwd. De archeologische waarde van het gebied heeft vermoedelijk zeer te lijden gehad onder de aanleg van de nieuwbouwwijken.

Archeologie*Waardebepaling*

Gebaseerd op de geschiedenis van het gebied en de kennis van veengebieden in de omgeving, kunnen sporen van landbouw vanaf de Late Middeleeuwen verwacht worden. Deze kunnen zich reeds binnen enkele decimeters onder de oppervlakte bevinden en kunnen concreet bestaan uit ploegsporen, afvalkuilen, waterputten, slootvullingen, gebruiksvoorwerpen en gereedschappen. Het is onbekend in hoeverre deze sporen door de aanleg van de wijken zijn verstoord.

Ontheffingsgrens

Bij grondingrepen met een totale oppervlakte groter dan 2500 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

F. 't Twiske LM30

Beschrijving

Het Twiske is het recreatiegebied dat tussen de dorpen Landsmeer, Oostzaan en Den IJp ligt. Het gebied dat 650 hectare groot is en voor een derde uit water bestaat, is al beschreven in de 13e eeuw. Het is ontstaan uit het riviertje het Twiske. In het begin van de 20e eeuw werd het land uitgeveend. In de jaren zeventig werd een zandwinningsplas gegraven en het omliggende terrein ingericht tot recreatiegebied.

Archeologie*Waardebepaling*

Doordat Het Twiske zeer grondig is uitgeveend, zijn er geen archeologische resten te verwachten.

Ontheffingsgrens

Het Twiske is archeologievrij, dat betekent dat in het gebied geen rekening hoeft te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische resten.

G. Religieuze terreinen: Klooster, grafveld en kerkterreinen met kerk (en kerkhof) LM31, LM32, LM33

Beschrijving

De kerkterreinen van de drie dorpen kunnen resten uit de Late Middeleeuwen en later bevatten. In de ondergrond van de terreinen zijn (mogelijk) fundamenten aanwezig van oudere voorlopers van de huidige kerkgebouwen, menselijke resten en sporen van grafrituelen. Dit is echter nog niet door middel van onderzoek geverifieerd.

Ontheffingsgrens

Ter plaatse van deze terreinen is een bijzonder archeologieregime van kracht vanwege de aanwezigheid van belangwekkende archeologische bodemsporen en begravingen op een relatief kleine oppervlakte. Bij alle niet-reguliere¹⁴ grondroerende werkzaamheden van de deze terreinen moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van archeologische waarden, ook bij grondroerende werkzaamheden tijdens restauratiewerk. Ook bij restauratiewerkzaamheden van de kerken waarbij de bodem wordt geroerd zal rekening gehouden worden met archeologische waarden.

H. Huisterpen (LM34 t/m LM124)

Beschrijving

In de gehele gemeente Landsmeer komen huisterpen voor. Op een aantal terpen is bewoning aangetoond en het is niet duidelijk of er ook terpen zijn die voor andere activiteiten bedoeld warden.

Er zijn 94 huisterpen op de AMK vermeld, een deel is aangewezen als terrein van zeer hoge archeologische waarde (8 stuks), een deel als van hoge archeologische waarde (33 stuks), de overige vindplaatsen zijn van archeologische waarde. Deze onderverdeling hangt samen met intactheid van de vindplaats en het feit of de resten vlak onder het maaiveld liggen of dieper. Soms ook is alleen sprake van de verwachting dat er zich resten in de bodem bevinden, dan is een vindplaats van waarde. Toch kunnen deze terreinen een veelheid aan informatie bevatten omtrent de bewonings- en ontginningsgeschiedenis van de gemeente Landsmeer.

In het geval van de acht vindplaatsen van zeer hoge waarde liggen de archeologische resten (die bestaan uit funderingen, ophogingslagen en restanten van gebruiksvoorwerpen) vrijwel direct onder de grasmat.

¹⁴ Reguliere werkzaamheden zijn bijvoorbeeld het bijzetten van graven in het kerkhof.

Archeologie*Waardebepaling*

Op basis van de aangetroffen archeologische sporen en hun goede conservering en/of hun herkenbaarheid in het huidige landschap zijn deze terreinen van zeer hoge archeologische waarde. Gebaseerd op de geschiedenis en kennis van overige veengebieden in de omgeving, kunnen ter plaatse van de veenterpen bewoningssporen vanaf de Late Middeleeuwen verwacht worden. Deze kunnen bestaan uit fundamenten van huizen, ophogingen, afvalkuilen, waterputten, beerputten, paalsporen van huizen, gebruiksvoorwerpen en gereedschappen.

*Ontheffingsgrens***Veenterpen van zeer hoge archeologische waarde**

Bij alle grondroerende werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

Veenterpen van hoge archeologische waarde en van archeologische waarde

Bij grondingrepen met een oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 35 cm beneden maaiveld, dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden.

Tabel van alle archeologische vindplaatsen (de code staat op de beleidskaart)

Code	Toponiem	Criterium
LM1	De jonge Bloem/Molen van Muis	>50 m2/ 35 cm
LM2	polder- of weidemolens ten westen van Purmerland	>50 m2/ 35 cm
LM3	polder- of weidemolens ten westen van Purmerland	>50 m2/ 35 cm
LM4	polder- of weidemolens ten westen van Purmerland	>50 m2/ 35 cm
LM5	polder- of weidemolens ten westen van Purmerland	>50 m2/ 35 cm
LM6	polder- of weidemolens ten westen van Purmerland	>50 m2/ 35 cm
LM7	Korenmolen van Purmerland	>50 m2/ 35 cm
LM8	Ilper Meelmolen	>50 m2/ 35 cm
LM9	Saeg Mole	>50 m2/ 35 cm
LM10	Molen in Landsmeer	>50 m2/ 35 cm
LM11	Landsmeer Meel mole	>50 m2/ 35 cm
LM12	Marsslout	>50 m2/ 35 cm
LM13	Twiskemolen	>50 m2/ 35 cm
LM14	Kerkterrein Oostkerkebreek	>50 m2/ 35 cm
LM15	nvt	
LM16	nvt	
LM17	nvt	
LM18	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM19	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM20	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM21	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM22	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM23	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM24	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM25	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM26	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM27	Gebied	>10.000 m2/ 35 cm
LM28	Gebied	>10.000 m2/ 35 cm
LM29	Gebied	>500 m2/ 35 cm
LM30	Twiske	Archeologievrij
LM31	Kerk van Purmerland	Alle bodemroering
LM32	Kerk van Den Ilp	Alle bodemroering
LM33	Kerk van Landsmeer	Alle bodemroering
LM34	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	Alle bodemroering
LM35	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Ilpenstein)	Alle bodemroering
LM36	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Achterdichting)	Alle bodemroering
LM37	Terp of huisplaats (polder Purmerland)	Alle bodemroering
LM38	Terp of huisplaats (Ilperveld)	Alle bodemroering
LM39	Terp of huisplaats (Ilperveld; kanaaldijk)	Alle bodemroering
LM40	Terp of huisplaats (Zuideinde)	Alle bodemroering
LM41	Terp of huisplaats (Kanaaldijk Oost)	Alle bodemroering
LM42	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM43	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Dank en Hoop)	>50 m2/ 35 cm
LM44	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Dank en Hoop)	>50 m2/ 35 cm
LM45	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM46	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM47	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM48	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM49	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM50	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM51	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM52	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM53	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM54	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm

LM55	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM56	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM57	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Burgt)	>50 m2/ 35 cm
LM58	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Wentjessloot)	>50 m2/ 35 cm
LM59	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM60	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Wormerpad)	>50 m2/ 35 cm
LM61	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Wentjessloot)	>50 m2/ 35 cm
LM62	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM63	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM64	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Wormerpad)	>50 m2/ 35 cm
LM65	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM66	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM67	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM68	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Burgt)	>50 m2/ 35 cm
LM69	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM70	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM71	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM72	Terp of huisplaats (Westerveesloot)	>50 m2/ 35 cm
LM73	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM74	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM75	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM76	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM77	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Oosterveesloot)	>50 m2/ 35 cm
LM78	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM79	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM80	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM81	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM82	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Burgt)	>50 m2/ 35 cm
LM83	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM84	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Oostzanerrijweg)	>50 m2/ 35 cm
LM85	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM86	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Twiskerburg)	>50 m2/ 35 cm
LM87	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Burgt)	>50 m2/ 35 cm
LM88	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Ruimzigt)	>50 m2/ 35 cm
LM89	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM90	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Burgt)	>50 m2/ 35 cm
LM91	Terp of huisplaats (Polder Purmerland; Ruimzigt)	>50 m2/ 35 cm
LM92	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM93	Terp of huisplaats (Ilperveld)	>50 m2/ 35 cm
LM94	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM95	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM96	Terp of huisplaats (Polder Purmerland)	>50 m2/ 35 cm
LM97	Terp of huisplaats (Achtervennen; Rijperweg)	>50 m2/ 35 cm
LM98	Terp of huisplaats (Achtervennen)	>50 m2/ 35 cm
LM99	Terp of huisplaats (Achtervennen)	>50 m2/ 35 cm
LM100	Terp of huisplaats (Ilperveld)	>50 m2/ 35 cm
LM101	Terp of huisplaats (Ilperveld; Nieuwe Gouw)	>50 m2/ 35 cm
LM102	Terp of huisplaats (Ilperveld)	>50 m2/ 35 cm
LM103	Terp of huisplaats (Ilperveld)	>50 m2/ 35 cm
LM104	Terp of huisplaats (Kanaaldijk)	>50 m2/ 35 cm
LM105	Terp of huisplaats	>50 m2/ 35 cm
LM106	Terp of huisplaats (Nieuwe Gouw)	>50 m2/ 35 cm
LM107	Terp of huisplaats	>50 m2/ 35 cm
LM108	Terp of huisplaats (Nieuwe Gouw)	>50 m2/ 35 cm
LM109	Terp of huisplaats	>50 m2/ 35 cm
LM110	Terp of huisplaats (Noordhollandsch Kanaal)	>50 m2/ 35 cm
LM111	Terp of huisplaats	>50 m2/ 35 cm
LM112	Terp of huisplaats (Buismansloot)	>50 m2/ 35 cm
LM113	Terp of huisplaats (Buismansloot)	>50 m2/ 35 cm

LM114	Terp of huisplaats (Nieuwe Gouwe)	>50 m ² / 35 cm
LM115	Terp of huisplaats (Buismansloot)	>50 m ² / 35 cm
LM116	Terp of huisplaats (Buismansloot)	>50 m ² / 35 cm
LM117	Terp of huisplaats	>50 m ² / 35 cm
LM118	Terp of huisplaats (Everssloot)	>50 m ² / 35 cm
LM119	Terp of huisplaats (Zuideinde)	>50 m ² / 35 cm
LM120	Terp of huisplaats (Zuideinde)	>50 m ² / 35 cm
LM121	Terp of huisplaats (Nieuwe Gouw/Zuidslot)	>50 m ² / 35 cm
LM122	Terp of huisplaats (Pieters Weersloot)	>50 m ² / 35 cm
LM123	Terp of huisplaats (De Zuid)	>50 m ² / 35 cm
LM124	Terp of huisplaats (Mariahoeve)	>50 m ² / 35 cm
LM125	Het Lint	>500 m ² / 35 cm
LM126	Oud bewoningslint	>500 m ² / 35 cm
LM127	Oud bewoningslint	>500 m ² / 35 cm
LM128	Oud bewoningslint	>500 m ² / 35 cm
LM129	<i>nvt</i>	
LM130	Losse gebiedjes uit bestemmingsplan	>50 m ² / 35 cm

D Relevante adressen

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), onderdeel van het ministerie van OC&W, is het centrale punt op rijksniveau voor kennis en onderzoek op het gebied van monumentenzorg, archeologie en cultuurlandschap. De RCE is namens de minister van OC&W verantwoordelijk voor de uitvoering van de Monumentenwet en de subsidieregelingen. Daar waar monumentale, archeologische of cultuurlandschappelijke waarden van nationaal of internationaal belang in het geding zijn, neemt de dienst het voortouw in behoud, (wettelijke) bescherming, onderhoud en onderzoek van het erfgoed.

Naast de uitvoering van deze belangrijke taak is de RCE belast met:

- subsidies toekennen voor restauratie en onderhoud van monumenten;
- wetenschappelijk onderzoek doen op het gebied van monumentenzorg;
- advies geven op technisch, stedenbouwkundig, cultuurhistorisch en juridisch gebied;
- ondersteunen en adviseren van gemeenten, provincies en particuliere organisaties;
- onderhouden van de database ARCHIS;
- plaatsing en vergunningverlening voor archeologische rijksmonumenten;
- beheer van archeologische rijksmonumenten;
- het geven van voorlichting.

Bezoekadressen

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Tel. 033 - 421 7 421

Oostvaardersdijk 01-04
8244 PA Lelystad
Tel. 0320 - 269 700

Postadres

Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
Fax 033 - 42 17 799
E-mail info@cultureelerfgoed.nl

InfoDesk

Voor alle vragen op het gebied van archeologie, monumenten en cultuurlandschap.
Tel. 033 - 42 17 456
E-mail info@cultureelerfgoed.nl

Provincie Noord-Holland

De sector Cultuur en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland maakt beleid op basis van het motto 'behoud door ontwikkeling'. Het streven is er op gericht cultuurhistorie afwegingsfactor en inspiratiebron te laten zijn voor ruimtelijke ontwikkeling. Het accent ligt daarbij op gebiedsgericht beleid met aandacht voor structuren en objecten. Daarnaast heeft het bureau de zorg voor ca. 620 provinciale monumenten (vergunningverlening en subsidiëring).

Sector Cultuur en Cultuurhistorie

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Tel: 023-5143143

Fax: 023-5144040

Website: www.noord-holland.nl

E-mail: info@noord-holland.nl

Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland

De Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland is op 1 juli 2007 ontstaan uit een fusie tussen de stichtingen Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland, Museaal en Historisch Perspectief en Stelling van Amsterdam. Deze stichting ondersteunt instellingen en overheden om het cultureel erfgoed van de provincie te behouden en toegankelijk te maken. Met de aanwezige deskundigheid ontwikkelt de stichting actief producten en activiteiten die de samenhang en zichtbaarheid van het erfgoed vergroten. Zo kan iedereen erfgoed ontdekken en beleven, nu en in de toekomst.

Voor de gemeente zijn de activiteiten op het gebied van monumentenzorg, archeologie en cultuurhistorie in de ruimtelijke inrichting van belang. Hierin is de stichting een belangrijke intermediair tussen rijk en provincie enerzijds en gemeenten anderzijds. De helpdesk staat open voor een ieder die vragen heeft op het gebied van cultuurhistorie. Daarnaast zet de stichting zich in om door middel van concrete projecten de gemeente te ondersteunen om een eigen cultuurhistorisch beleid te vormen en cultuurhistorie in de andere beleidsvelden mee te nemen.

Tevens zet de stichting zich in op het gebied van erfgoededucatie, voor het ondersteunen van een goed beheer van erfgoed en het beleefbaar en toegankelijk maken ervan.

Stationsplein 112

2011 LN Haarlem

Tel: 023-553 14 98

Fax: 023-531 84 36

Website: www.cultureelerfgoednh.nl

E-mail: info@cultureelerfgoednh.nl

Archeologische Werkgroep Nederland

De AWN heeft een aantal landelijke werkgroepen en 24 afdelingen, elk met een eigen bestuur. In de gemeente Landsmeer is Afdeling 3 Zaanstreek/Waterland en omstreken actief.

Bureau AWN

Administratiekantoor AWN
Postbus 714, 3170 AA Poortugaal
Tel.: 010 - 5017323
E-mail algemeen: bureau2@awn-archeologie.nl

E-mail regio Landsmeer: awn.afdeling.3@zonnet.nl
www.archeologiezaanstreek.nl

Museum

Stichting Museum Grietje Tump
Zuideinde 69
1121 DD Landsmeer

Bond Heemschut

De Bond Heemschut zet zich in voor het behoud van cultuurmonumenten. Heemschut doet dat al sinds 1911 en heeft dan ook vele reddingen op haar naam staan. De vereniging komt in actie bij verwaarlozing of dreigende sloop van monumenten. Of als een historisch stadsgezicht aangetast dreigt te worden door disharmoniërende nieuwbouw.

Nieuwezijds Kolk 28, 1012 PV Amsterdam
Tel.: 020-6225292
Fax: 020-6240571
Website: www.heemschut.nl
E-mail: info@heemschut.nl

KICH

KennisInfrastructuur Cultuurhistorie, kortweg KICH, maakt cultuurhistorische informatie goed toegankelijk. Door cultuurhistorische informatie te ontsluiten en te koppelen, te bundelen en te stapelen. Vooral voor planvormers, beleidsmakers, ontwerpers en vakspecialisten, maar ook voor iedereen die in cultuurhistorie is geïnteresseerd.

Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
Tel.: 033-4217456
Website: www.kich.nl

SIKB

SIKB is een netwerkorganisatie die alle spelers (bedrijfsleven en overheid) bij elkaar brengt om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-)bodembeheer te verbeteren. Werken aan kwaliteitsverbetering is werken met mensen, communiceren en zorgen voor goede sfeer. Maar ook het opstellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen (accreditatieschema's en beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen en normbladen). SIKB richt zich op (accreditatie en certificering van)

marktpartijen en op overheden in hun verschillende rollen: als opdrachtgever (inschakelen erkende bedrijven), beoordelaar (gebruik informatie die afkomstig is van erkende bedrijven) en toezichthouder.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Groningenweg 10

Postbus 420

2800 AK Gouda

Tel.: 0182 - 54 06 75

Fax: 0182 - 54 06 76

Website: www.sikb.nl

E-mail: INFO@SIKB.NL

Oudheidkundige Vereniging Landsmeer

E-mail info@oudheidkundigevereniginglandsmeer.nl